

(/)

🏠 (/)

> Kunst - Arkitektur - Haver - Design - Mode (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Brendekilde - liv og værk

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/kunstmaleren-og-prinsessen>)

Brendekilde - liv og værk

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1126

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk)

[vaerk](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk)

[vaerk](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk)

[vaerk&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brendekilde-liv-og-vaerk))

Anne Christiansen

Brendekilde - liv og værk.

Gads forlag. 424 sider. Rigt ill. 399,95 kr

Af Anders Ellegaard

Hans Andersen var det femte af træskomager Anders Rasmussens og hustru Marie Nielsdatters ti børn, og der var ingen tegn i sol og måne og elleve stjerner om, at Hans skulle blive en kendt kunstmaler. Han var jo søn af en almue- og landsbyhåndværker; født i landsbyen Brændekilde ti kilometer sydvest for Odense.

Efter det almindelige job som vogterdreng og efter syv års skolegang, kom Hans i lære som stenhugger og billedskærer i Odense. Hans mester, Wilhelm Hansen, havde aftenundervisning på Snitteskolen i Odense, og Hans skulle hjælpe ham. På skolen blev han ven med én af eleverne, Axel Blumensaadt. Axels mor, Marie Cathinka, som tidligt blev enke, blev mæcen for Hans Andersen gennem mange år. Cathinkas 30 år ældre mand, Nicolai, var sæbefabrikant af finere sæber og havde en forretning i Odense. Da Nicolai døde i 1871, overtog Cathinka fabrikken og forretningen. Cathinka så tidligt Hans' talent, og støttede ham økonomisk i dårlige tider, men var også en moralsk støtte og ven. Hans Andersen holdt forbindelsen ved lige, så længe hun levede. I sine breve til hende tegnede han ofte små vignetter, som kan ses i bogen.

Efter afsluttet uddannelse rejste Hans Andersen til København for at søge ind på Kunstakademiet. Da han kom fra fattige kår, måtte han arbejde som stenhugger og billedskærer for at tjene til husleje, mad og andre fornødenheder. Samtidig gik han om aftenen på Teknisk Skole for at forberede sig til optagelsesprøven til Akademiet. Efter et mislykket forsøg fik han privatundervisning og bestod prøven i 1876. Det lykkedes ham at få friplads på Akademiet på grund af sin fattige herkomst, og fordi han havde talent. Hans Andersen blev optaget som billedhugger, og han dimitterede som billedhugger i 1881, men allerede tidligt var han i tvivl: skulle han være billedhugger, eller skulle han være maler?

I studietiden mødte Hans Andersen en anden elev, Laurits Andersen. De to kom begge fra almuekår og var lige fattige. De boede sammen, og for at undgå misforståelser søgte de og fik tilladelse til at tilføje et nyt efternavn. Den ene kom til at hedde Hans Andersen Brendekilde, og den anden Laurits Andersen Ring. Begge tog navnet på den landsby, hvor de var født. De blev kendt som H. A. Brendekilde og L. A. Ring.

En støtte for både Brendekilde og Ring var venstremanden, gårdejer Lars Ebbesen på Raagelund. Han havde dem begge boende i perioder, hvor de malede, og han støttede dem økonomisk ved køb af deres malerier. Forbindelsen fortsatte i mange år.

Bogens forfatter er mag.art. i kunsthistorie og har været leder af Odense Kunstmuseum m.m. Der findes ingen registrant over Brendekildes malerier, men forfatteren har blandt andet brugt hans levnedsskildring fra udnævnelse til Ridder af Dannebrog, kataloger fra udstillinger og auktioner, avisanmeldelser og -artikler m.m. - Et barnebarn, Bent Funder-Schmidt (søn af Brendekildes ældste datter Maren), blev så stødt over en kritik af kvaliteten af morfaderens arbejde ("fidusmaleriets bedstefar" og "kitsch"), at han samlede en stor mængde viden og oplysninger om maleren. Dette materiale har forfatteren haft adgang til. Bogen viser det kæmpearbejde, det har været at opspore og samle de mange oplysninger og den megen viden, som den store bog er fyldt med.

I de følgende kapitler beskrives Brendekildes liv og levned. Med sin første hustru, Ida Juliane Nielsen (1860-1910), fik han tre døtre: Maren, Kamma og Erna. Parret blev gift i 1884 og skilt i 1918. - Brendekildes anden hustru, Maren Kristine Hansen (Didda) (1872-1956), var deres tjenestepige, som blev ansat efter sin konfirmation i 1886. Da familien Brendekilde i 1888 flyttede fra Næstvedegnen til

København, fulgte hun med. Hun var køn og Brendekilde brugte hende som model på flere malerier. De mange timer som maler og model blev til en forelskelse, som fik følger. Didda fødte en søn, Hans Arne Hansen, i 1891.- Brendekilde tog sig hele livet af begge familier. Ugifte kvinder og uægte børn (det hed det dengang!) var ikke højt rangerede i samfundet. - Efter tre års separationsperiode blev Brendekilde skilt fra Ida d. 17. december 1918 og fik samtidig vielsesattest (tilladelse til nyt giftermål). Didda og Brendekilde blev gift d. 19. december s.a. De havde været kærestere i 17 år. Ved brylluppet var hun 46 år og han 61 år. - I følge forfatteren døde Ida af sorg i 1910.

Didda og Brendekilde boede til leje i somrene 1917-18 i Jyderup, hvor Brendekilde fandt nye motiver og fik ny inspiration. Året efter købte de i Jyderup en grund på én tønde land, hvor de fik opført en villa med atelier, og hvor Brendekilde kunne anlægge en stor have med 3000 forskellige planter, buske m.v. Efter at have flyttet flere gange og boet forskellige steder - fast, halvfast eller på ferie - havde Brendekilde fundet et blivende sted. - Didda og Brendekilde holdt sammen til han døde i 1942.

Bogen har ca. 350 billeder af malerier, tegninger, skitser, fotografier, breve, keramik, glaslamper og -vaser. Alt sammen er kommenteret med fyldige oplysninger om titel, materiale, størrelse, datering, signering, ejerskab m.v. - Dertil kommer en brødtekst, som giver flere oplysninger om Brendekildes liv og færden, og som også kommenterer de malerier m.m., som er afbildede. - Det siger sig selv, at det ikke er muligt i en anmeldelse at nævne alle malerier m.v. Nogle enkelte skal dog med.

Brendekildes malerier kan deles op i flere genrer. Der er de store romantiske billeder af unge kærestepar eller unge, smukke, moderigtigt klædte kvinder i forskellige landskaber eller i bøgeskove med anemoner i skovbunden. Disse billeder har ofte titler, som indeholder ordene forår, efterår, ung kvinde /pige/dame. Den unge kvinde i moderigtig, sort kjole, sort hat og hvidt forklæde er på mange malerier identificeret som ovennævnte Didda. På disse malerier og andre ser man, at Brendekilde var botanisk velorienteret. Blomster kan artsidentificeres, og de maledede blomster og planter voksede på maleriets rigtige tid og på det rigtige sted, hvor maleriet var malet.

Den anden gruppe af malerier, som Brendekilde er kendt for, er genrebillederne. Nogen vil mene, at det også er dem, Brendekilde af kritikkerne blev berygtet for. Modernismen og den nonfigurative kunst var blevet den anerkendte. Brendekilde kaldte den nye kunstretning for humbug. Han holdt fast i sin malekunst, selv om den blev kaldt for fiduskunst og kitsch, og han kunne stadig sælge sine billeder. Brendekildes genremalerier skildrer typisk en landsby eller landsbygade med nogle almue- og småkårsfolk. Malerierne indbyder til, at man digter en historie, som passer til billedet. Brendekilde ville helst male personer og huse eller gårde, som havde et liv eller en historie bag sig.

Brendekilde maledede en del portrætter. Dels af familien eller kollegaer, og i Odenseperioden af nogle af spidserne i borgerskabet, som bestilte malerierne. Blandt andet det kendte maleri af "En skovtur ved Odense å," som har stærke relationer til Claude Monets "Dejeuner sur l'Herbe." - Et andet kendt maleri er af "Konsul Mogensen og slægt" som sammenlignes med Jens Juels "Det Rybergske Familiebillede." - Andre populære, letsælgelige malerier i Odense var partier fra Odense Å.

Andre genrer var socialrealistiske, religiøse ("Sædemanden"), symbolistiske ("Sjæle efter døden"), og dertil nogle landskabsmalerier uden personer og i nærmest impressionistisk stil. - Blandt de socialrealistiske findes det store maleri med titlen "Udslidt." En fattig, udslidt landarbejder og stensamler er faldet død om på en øde, stenet mark. Hans yngre hustru skriger sin sorg ud - men der er ingen, der hører det.

Som mange andre kunstnere foretog Brendekilde rejser til udlandet. I begyndelsen af 1800-tallet, Guldalderen, tog kunstnerne ofte ophold i Rom i længere perioder. Brendekilde rejste ikke i lange perioder, men han besøgte Paris, Rom, Egypten, Jerusalem og Beirut på sin store udlandsrejse i 1889-1890. Senere rejste han flere gange til Italien, Rom og Paris.

Et kapitel i bogen handler om Brendekildes arbejde på Kählers keramikfabrik i Næstved, som kom i stand, fordi han kendte Kählers søn. Her fik han frie hænder til at lave keramik efter eget hoved og valg. Det skal huskes, at han var uddannet billedhugger fra Kunstakademiet. Vaser, krukker, kakkelovne, figurer, skulpturer og platter. Meget af Brendekildes keramik er unika. Arbejdet begyndte i 1885 og varede til 1907.

Et andet kapitel handler om forbindelsen til Fyns Glasværk, som lå i Odense. Ejereren af glasværket og Brendekilde sad i bestyrelsen for den lokale kunstforening. Glasværket blev professionelt drevet, efter hvad ledelsen skønnede ville være salgbart i den kommende sæson. Forlæggene blev masseproduceret efter det forventede salg. Hver sommer- og vintersæson skulle der være nye designs. Det betød, at Brendekilde blev bestilt til at lave bestemte motiver i bestemte farver. Brendekilde lavede forlæg til dekorationer på petroleumslamper, vaser og kiksespande. Forbindelsen varede fra 1901 til 1904 og ophørte, fordi det ikke inspirerede Brenderup. Han blev fra fabrikkens side anset som værende ikke stabil og ordholdende. Man måtte rykke ham flere gange for forlæg. - Både keramik og glasarbejder er i dag samleobjekter og sælges til høje priser.

Dagliglivet i Jyllinge passede Brendekilde godt. Han var født og opvokset i en lille landsby. Han og Didda levede et asketisk liv med stor regelmæssighed. Brendekilde malede letomsættelige landskaber og genrebilleder i lille og mellemstørrelse. Han udstillede ikke meget mere, og kritikken negligerede "Stokrosernes maler." Hans malerier blev solgt på auktioner eller gennem kunsthandlere. Der var ikke meget fokus på eller omtale af Brendekilde på hans runde fødselsdage. Brendekilde døde d. 30. marts 1942.

Under 2. Verdenskrig blev Brendekildes nationale kunst solgt til høje priser, men efter krigen blev hans socialrealistiske malerier fremhævet på bekostning af genremalerierne. Siden 1987 er malerierne - også de romantiske skovbilleder med anemoner - solgt til skyhøje priser. Udenlandske museer køber malerier af Brendekilde, ligesom de sælges på udenlandske auktioner, hvor der opnås højere priser end i Danmark.

Bagerst i bogen er der: Biografisk oversigt (7½ sider), Bibliografi (6½ sider), Arkivalier og kildemateriale (1½ sider), Noter og billednoter (33½ sider), Personregister (6 sider) og Fotokreditering.

Bogen er smukt trykt på tykt papir og med en solid indbinding. Flot boghåndværk.

Bogen er den ultimative, kunsthistoriske gennemgang af H. A. Brendekildes oeuvre og biografi fra fødsel til død.

[Historie-online.dk, den 7. juli 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/kunstmaleren-og-prinsessen>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

DAHL-JENSEN

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/dahl-jensen>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/havebyen>)

HAVEBYEN

